

SÅ GÅR DET FÖR SKOGSINDUSTRIN

Om den svenska pappers-, massa- och sågverksindustrin
September 2012

Om kvartalsrapporten

”Så går det för skogsindustrin” är en kvartalsredogörelse för utvecklingen och läget för skogsindustrin och dess delbranscher sågverks-, massa- och pappersindustrin. Informationen baseras på officiell statistik och på Skogsindustriernas statistik. Rapporten kommer ut fyra gånger per år och riktar sig till en bred läsekrets av beslutsfattare, journalister, analytiker och andra intressenter.

Rapporten finns även på http://www.skogsindustrierna.org/Sa_gar_det_for_Skogsindustrin.
De jämförelser som redovisas avser samma period föregående år om inte annat anges.

Sammanfattning

- Skogsindustrins export till huvudmarknaden EU dämpas av ekonomisk oro och svag allmänekonomisk utveckling. Även strukturell minskning av efterfrågan på grafiska papper bidrar.
 - Marknader utanför EU upprätthåller den svenska skogsindustrins exportvolym.
 - Exportvärdet för skogsindustriprodukter minskade med drygt två procent första sju månaderna.
 - Exportvärdet för sågade trävaror var på i stort oförändrad nivå de första sju månaderna medan det sjönk för papper och massa.
 - Stark krona försämrar lönsamheten.
 - Omfattande aviseringar om personalneddragningar under 2011 och hittills 2012, främst till följd av bristande lönsamhet och behov att sänka kostnader men även konkurser.
 - Under 2012 har två pappersbruk, ett massa- och fem sågverk lagts ner eller aviserat om nedläggning.
 - Förtroendeindikatorn är enligt Konjunkturinstitutet på låg nivå för sågverks-, massa- och pappersindustrin, men med stigande tendens för pappersindustrin.
- **Sågade trävaror**
 - Stark krona och lägre priser på biprodukter har snabbt försämrat lönsamheten.
 - Produktionen hittills i år på stabil, oförändrad nivå.
 - Byggsektorn backar i Europa, men botten passerad i USA.
- **Papper & Massa**
 - Minskad produktion i Sverige och ökad export av massa under januari – augusti.
 - Nedpressad pappersproduktion i USA och Europa håller tillbaka massaleveranserna.
 - Fortsatt stora – men oregelbundna – massaleveranser till Kina ger ökade leveranser totalt.
 - Priset på blekt barrsulfatmassa föll mellan april och september.
 - Pappersproduktionen i Sverige marginellt högre än förra året och ökad export.
 - Produktionen fortsatt tillbaka i ”traditionella” pappersproducerande länder, fortsatt tillväxt i Kina.
 - Fortsatt överkapacitet på grafiska papper.
 - Nedpressad papperskonsumtion i EU.
 - PrISRörelser både uppåt och nedåt på papper.

Fokus på: Transporter och infrastruktur

Innehållsförteckning

- Sågade trävaror, s. 2
- Massa, s. 6
- Papper, s. 9
- Råvara: Sveriges export och import av sågtimmer och massaved, s. 13
- Sysselsättning, s. 14
- Exportvärde, s. 15
- Fokus på: Transporter och infrastruktur, s 15

Sågade trävaror

- Stark krona och lägre priser på biprodukter har snabbt försämrat lönsamheten.
- Produktionen är hittills i år på stabil, oförändrad nivå.
- Byggsektorn backar i Europa, men botten passerad i USA.

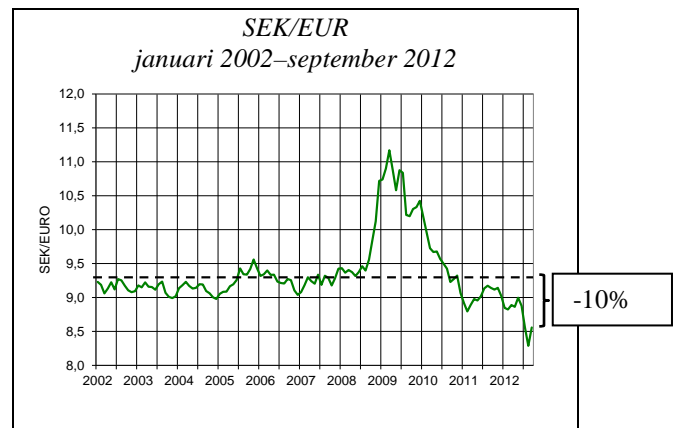
Sedan förra kvartalsrapporten har läget förvärrats ytterligare för de svenska sågverken.

Konsumtionen av trä är sedan länge svag på de traditionella huvudmarknaderna i Europa. Andra kvartalet blev dessutom en besvikelse med minskad träförbrukning i flera länder. Inte heller det svenska byggandet inklusive ROT-sektorn har levt upp till förväntningarna.

Kronans snabba förstärkning mot euron med åtta procent under sommaren minskade intäkterna på de affärer som görs i euro; ca 40 procent av försäljningen för ett "normalsågverk". Eftersom produktionen i euroländerna blir billigare med den svaga euron och konkurrensen i branschen är mycket hård påverkas priserna i svenska kronor indirekt på alla marknader. I synnerhet då efterfrågan är svag är det svårt att kompensera sig för valutaförändringarna.

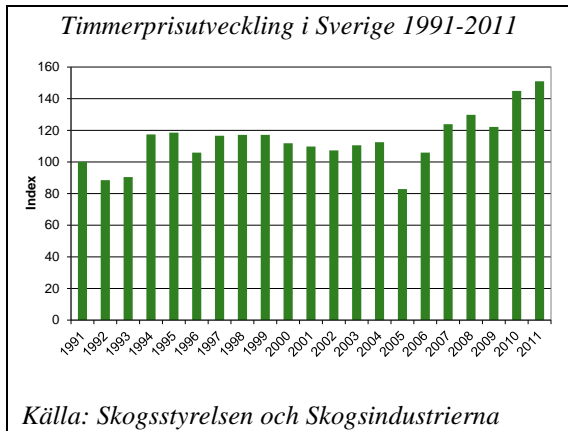
Euron har i skrivande stund återhämtat sig något men är fortfarande omkring fem procent lägre än i maj och mer än tio procent lägre än snittet under de senaste tio åren. Den "krockkudde" som den flytande kronans försvagning innebar för

exportindustrin vid finanskrisens första skede har bytts mot motsatsen i takt med att krisen har övergått till en mer uttalad eurokris.

En annan förändring som på relativt kort tid drabbat sågverken är att priserna på biprodukter, främst flis till massaindustrin samt energiråvara som spån med mera, har fallit kraftigt. Prisfallet är så stort att intäktsbortfallet totalt är i samma storleksordning som effekten av kronförstärkningen.

För att kompensera för detta sänks nu timmerpriserna från en mycket hög nivå över hela landet. Trots prissänkningarna är priserna fortfarande höga i en historisk jämförelse.

Sammanfattningsvis har ett försämrat valutaläge och snabbt minskande intäkter för biprodukter tillsammans med fortsatt mycket höga råvarukostnader gjort att sågverken hamnat i något av en akut lönsamhetskris efter sommaren.

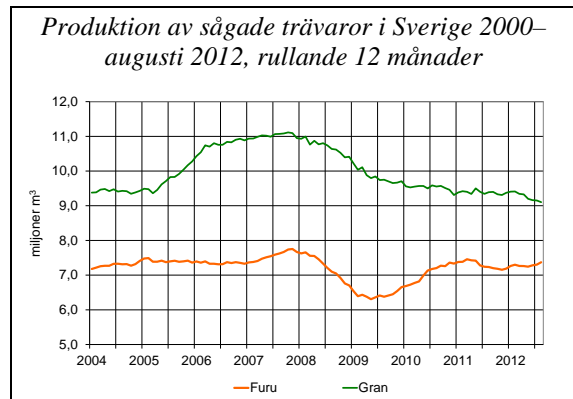

Produktionstakten och lagernivån stabil

Produktionen av sågade trävaror fortsatte till och med augusti att ligga på en oförändrad nivå, jämfört med fjolåret.

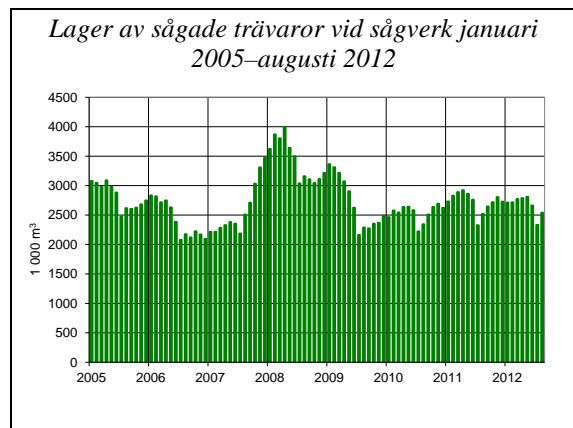
Utvecklingen är emellertid olika för träslagen. Furuproduktionen har för närvarande en uppåtgående trend medan granproduktionen minskar. Detta är särskilt tydligt i södra Sverige. En förklaring är att de stora stormlagren med grantimmer från Gudrun och Per successivt har betats av och nu är borta. En annan förklaring är att efterfrågan på furu varit mer stabil än gran senaste tiden. Granvirke från södra Sverige används nämligen i stor utsträckning av den europeiska byggindustrin som går dåligt. Furu

däremot säljs i stor utsträckning till Nordafrika samt till hemmamarknaden för impregnering.

Företagsstrukturen är emellertid inte opåverkad; en hel del produktion har lagts ned samtidigt som ny kapacitet tillkommit (se vidare avsnittet Sysselsättning sid 13).

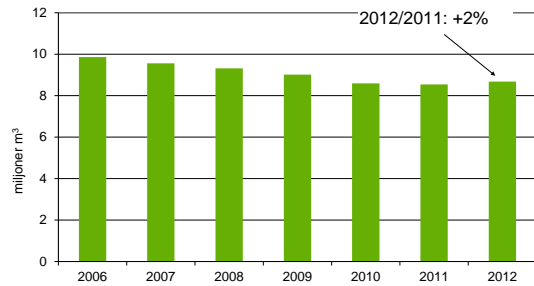
Under sommarmånaderna minskar normalt sett sågverkens lager av trävaror eftersom produktionen ofta inte går för fullt samtidigt som utlastning av varor inte minskar. Även denna sommar minskade lagren i normal omfattning.

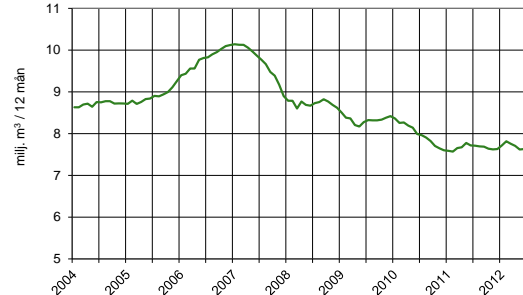
Avtagande export andra kvartalet

Leveranserna från sågverken avstannade något under andra kvartalet efter att i inledningen på året varit överraskande höga. Totalt sett var de levererade volymerna ändå ett par procent högre under första halvåret i år än förra året.

Leveranser av sågade trävaror från svenska sågverk under första halvåret

Export av sågade trävaror till Europa, rullande 12 månader

Källa: SCB

Exporterad volym sågade och hyvlade trävaror januari-juni 2012 samt procentuell förändring

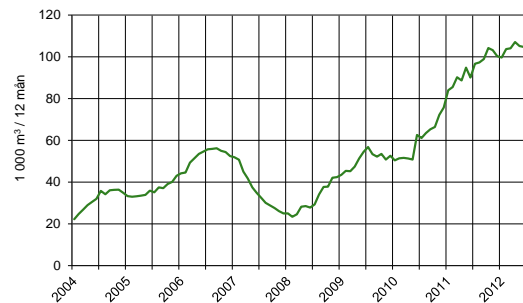
	Sågat och hyvlat (1000 m³)	Förändring jämfört med förra året
Storbritannien	1251	1%
Danmark	417	-10%
Norge	507	17%
Nederländerna	445	-13%
Tyskland	602	-5%
Frankrike	286	-4%
Övr. Europa	584	-1%
Europa totalt	4092	-2%
USA	29	-50%
Japan	401	-1%
Mellanöstern	392	7%
Egypten	695	45%
Övr. Afrika	702	70%
Övrigt	96	-69%
Totalt	6408	4%

Källa: SCB. Volymen avrundade till närmaste 10 000 m3.

I tidigare kvartalsrapporter beskrivs vid flera tillfällen den positiva trenden när det gäller export till Nordafrika och Mellanöstern. Exporten till dessa länder är volymmässigt den största motvikten till den minskade Europaexporten.

Det finns emellertid även andra marknader som Sverige ökar exporten till. Nedan visas diagram över exporten till Kina och Polen, två marknader som från låg nivå växer snabbt.

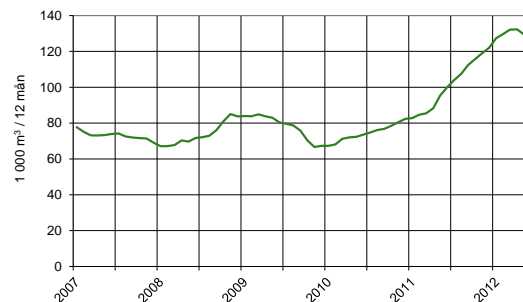
Export av sågade trävaror till Kina, rullande 12 månader

Källa: SCB

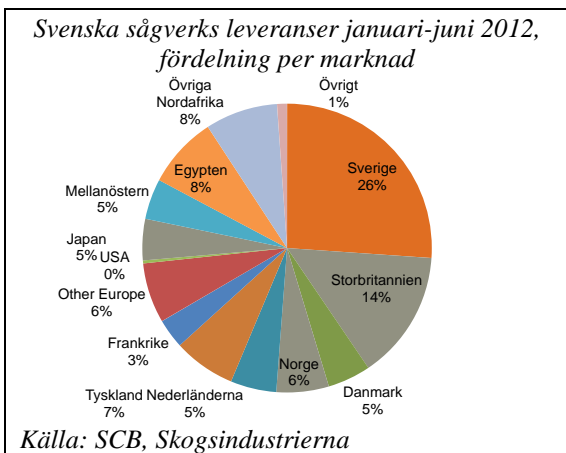
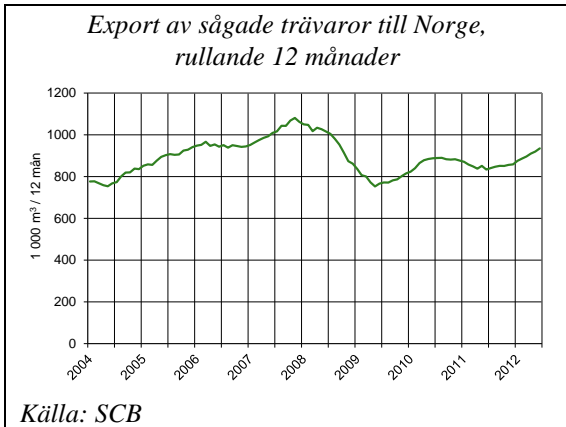
I förra kvartalsrapporten visades hur exporten till Sveriges största exportmarknad Storbritannien har minskat de senaste fem åren. Trenden är densamma till Europa som helhet, vilket framgår av följande diagram.

Export av sågade trävaror till Polen, rullande 12 månader

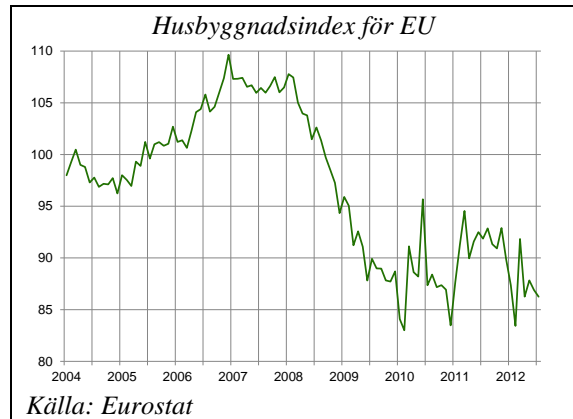
Källa: SCB

Norge är en annan marknad som – likt den svenska hemmamarknaden – har varit relativt stabil under ett antal år.

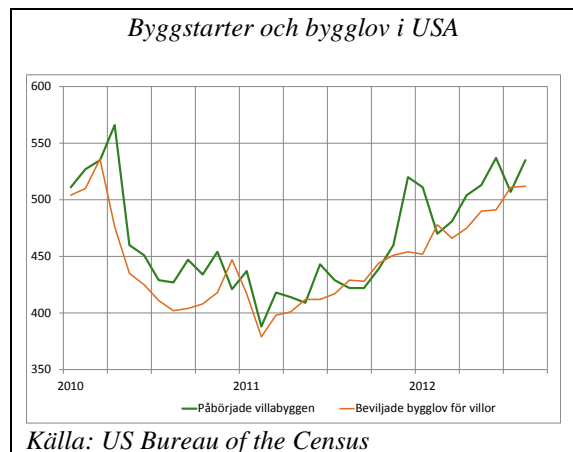

Efterfrågan åt olika håll i Europa och USA

Efterfrågan på träprodukter rör sig för närvarande åt olika håll i Europa och USA. I Europa har byggaktiviteten gått tillbaka under första halvåret och EU:s husbyggnadsindex ligger i snitt fem procent lägre första halvåret än samma period förra året.

I USA däremot har efterfrågan vänt uppåt och allt tyder nu på att botten verkligen är passerad. Diagrammet visar utvecklingen för byggstarter och bygglov för villor i USA. Trenden är stabilt positiv sedan första kvartalet 2011. Dock är fortfarande dagens nivå mycket lägre än före 2006 då det byggdes som mest ca 1,7 miljoner villor. Nedgången är fortfarande nästan 70 procent från den nivån!

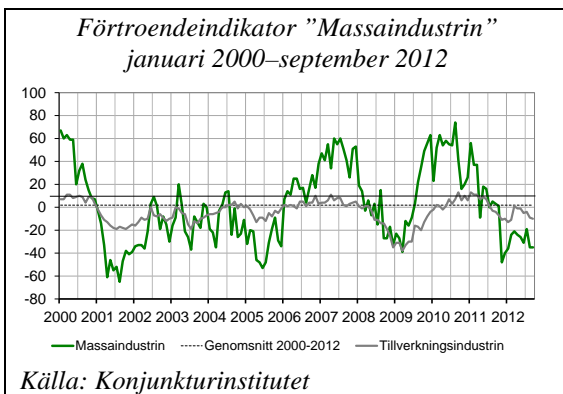

Massa

- Sverige: något minskad produktion och ökad export under januari – augusti.
- Fortsatt minskade leveranser globalt till Europa och USA, och ökade leveranser till Kina.
- Priset på blekt barrsulfatmassa föll mellan april och september.

Massamarknaden har varit fortsatt svag senaste halvåret. Leveranserna per månad globalt har trendmässigt minskat under januari - augusti, men visar ändå en ökning jämfört med samma period förra året. Leveranser till Kina påverkar den globala handeln starkt. Priset för blekt barrsulfatmassa har sjunkit sedan början av andra kvartalet.

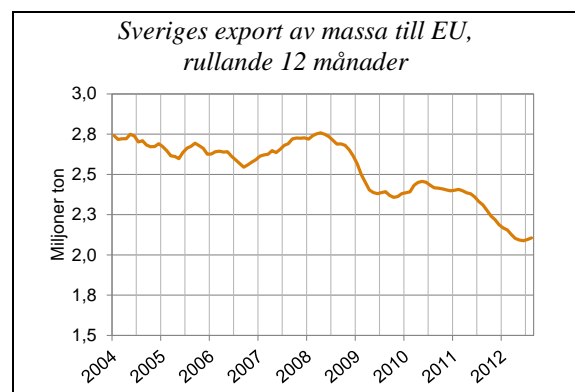
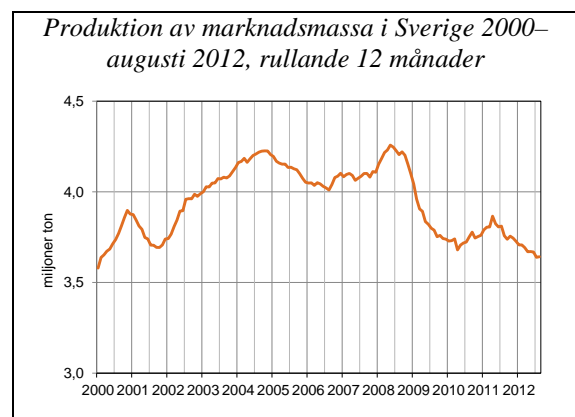
Förtroendeindikatorn¹ för massaindustrin ligger långt under det historiska genomsnittet, och tillverkarna förväntar sig en svagare utveckling under de närmaste månaderna. En övervägande andel av de svarande anser att orderstocken är för liten och att färdigvarulagren för stora.

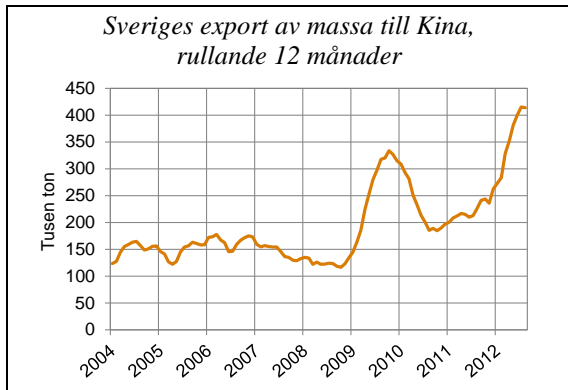
¹ Konjunkturbarometern september 2012, Konjunkturinstitutet. Förtroendeindikatorn är en sammanvägning av enkätsvar på ett antal frågor om läget och framtidsutsikterna.

Minskad produktion och ökad export

Produktionen av massa² i Sverige visar en trendmässig nedgång, se följande diagram. Under januari – augusti 2012 har produktionen gått tillbaka med en procent. Samtidigt har exporten stigit sju procent. Minskad pappersproduktion i EU-länderna har medfört minskad massaexport från bland annat Sverige. Exporten till EU minskade med fem procent eller 80 000 ton januari – augusti 2012. Till Kina har exporten ökat med 150 000 ton, vilket innebär en fördubbling. Utan ökade leveranser till Kina skulle exportökningen från Sverige ha uteblivit.

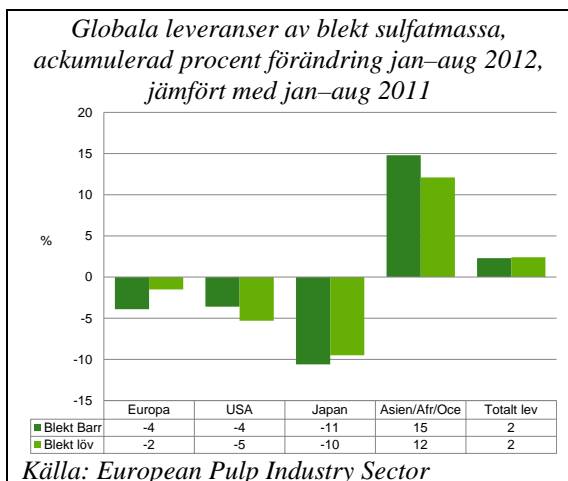
² I denna rapport behandlas enbart den massa som säljs på den öppna marknaden, till skillnad från massa som tillverkas för brukens egen pappersproduktion.

Internationellt – minskade leveranser till Europa och USA, ökade till Kina

De trender vi noterade föregående år har fortsatt vad gäller massaleveranser globalt – de har minskat till Europa och USA medan de stigit till Kina. Kina ensamt tar emot en fjärdedel av de globala massaleveranserna och påverkar därför massamarknaden starkt. Det oregelbundna köpmönstret i Kina får också stor effekt på den tillgängliga statistiken för massaleveranser. Som exempel kan nämnas att enbart från juli till augusti steg leveranserna till Kina med 20 procent.

Under årets åtta första månader har leveranserna globalt stigit med två procent och till Kina med nära 20 procent.

Lagren av massa hos tillverkarna har successivt ökat de senaste fyra månaderna från mars och nådde 38 dagar i slutet av juli. Denna nivå är dock något lägre än motsvarande månad

föregående år. Lagren av massa hos köparna i Europa är stabila på 21 dagar.

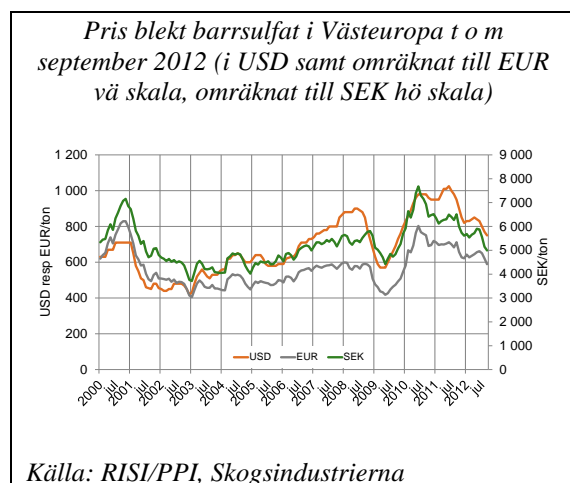
Priset har sjunkit sedan april

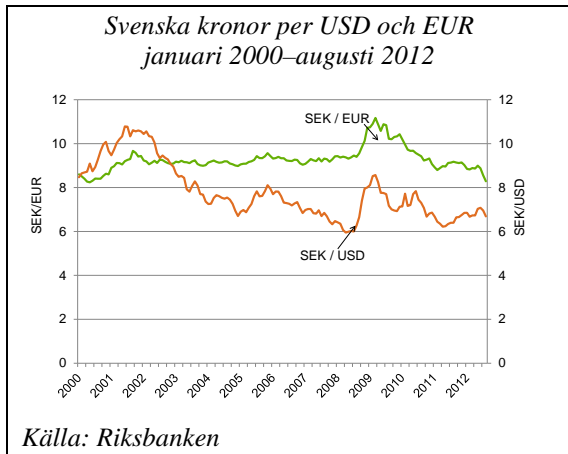
Massapriset kan röra sig snabbt uppåt eller nedåt, se följande diagram. Lagerförändringar och marknadsförväntningar hos köpare och säljare har stor inverkan på prisutvecklingen.

Massapriset (här avses blekt barrsulfatmassa i Västeuropa) har sjunkit med 100 dollar från 850 dollar i april till 750 dollar i september. Det innebär en sänkning på fem månader med tolv procent. Omräknat till svenska kronor var prissänkningen i samma storleksordning. Genomsnittligt hittills i år (januari – september) är massapriset i dollar 26 procent lägre än samma period föregående år, och omräknat i svenska kronor 22 procent lägre. Trots den senaste tidens stora valutarörelser med förstärkning av den svenska kronan var den sex procent svagare mot dollarn under denna period.

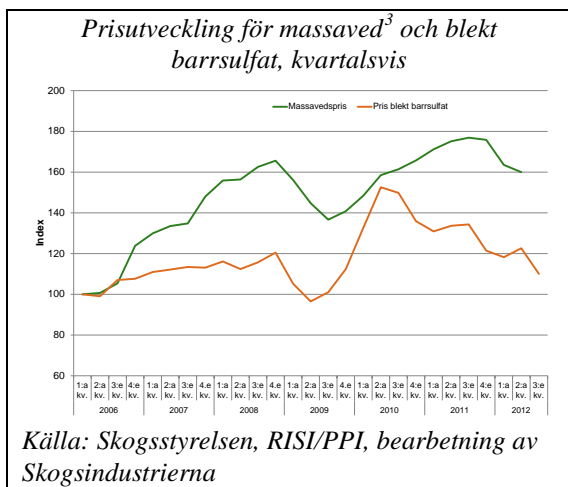
Prisnedgången på massa kan ses som en spridningseffekt från Kina, där stora lager i olika försäljningsled satte igång prissänkningar. För massaköparna i euro-området har priset sedan i april gått ner med nio procent.

Det rapporteras att vissa prishöjningar har kunnat genomföras i Kina i september. Flera tillverkare har aviserat prishöjning i Europa från oktober.

Följande diagram visar utvecklingen i indexform per kvartal av priset på blekt barrsulfatmassa i svenska kronor och priset på massaved i Sverige. Råvarupriset har stigit betydligt kraftigare än massapriset, vilket pressar massatillverkarnas marginaler.

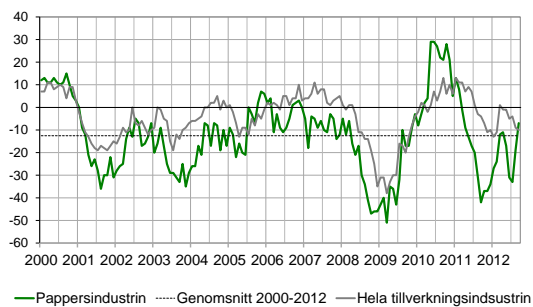
³ Massaved, fritt skogsbilväg hela Sverige, leveransvirke, underlaget motsvarar ca 10% av förbrukningen av svensk massaved.

Papper

- Sverige: pappersproduktionen marginellt högre än förra året och ökad export.
- Produktionen fortsatt tillbaka i ”traditionella” pappersproducerande länder, fortsatt tillväxt i Kina.
- Fortsatt överkapacitet på grafiska papper.
- Minskad efterfrågan på grafiska papper i Europa; bättre på delar av förpackningsområdet och för hygienpapper.
- Prisrörelser både uppåt och nedåt.

Förtroendeindikatorn⁴ för pappersindustrin har de senaste två månaderna stigit från en låg nivå och ligger över sitt historiska genomsnitt. Fortfarande ligger dock indikatorn under noll, vilket visar på att förväntan om svagare utveckling överstiger motsatsen. Jämfört med föregående månad har omdömet om orderstockens storlek förbättrats, och en majoritet är liksom tidigare nöjda med färdigvarulagrens storlek.

Förtroendeindikator och genomsnitt ”Pappers- och pappindustrin” januari 2000–september 2012

Källa: Konjunkturinstitutet

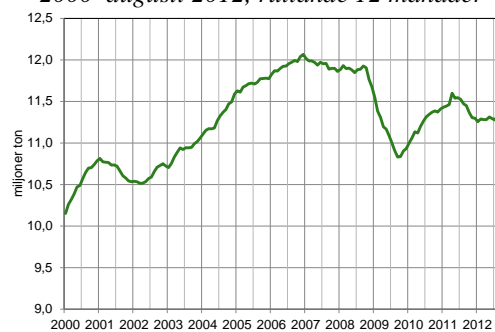
Tre fjärdedelar av företagen bedömer att produktionsvolymen de närmaste tre månaderna blir oförändrad och uppemot en femtedel av företagen väntar minskad produktion.

⁴ Konjunkturbarometern september 2012, Konjunkturinstitutet. Förtroendeindikatorn är en sammanvägning av enkätsvar på ett antal frågor om läget och framtidsutsikterna.

Exportvolymerna hittills starkare än förra året

Pappersproduktionen i Sverige har planat ut på nivån 11,3 miljoner årston, vilket är samma produktionsvolym som år 2011. I juni och juli var dock produktionen lägre än föregående år, medan den var högre i augusti. Ackumulerat januari – augusti var produktionen marginellt högre än förra året.

Produktion av papper i Sverige, 2000–augusti 2012, rullande 12 månader

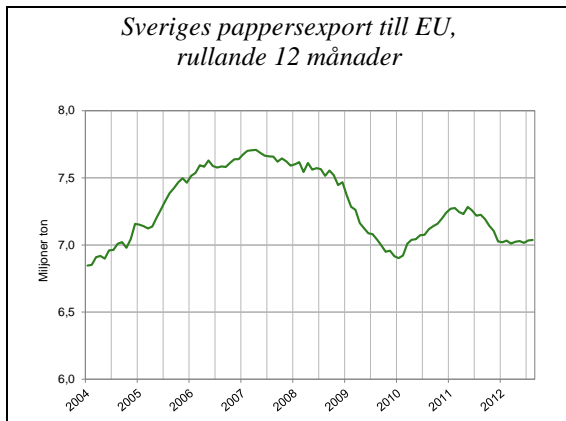

Tillverkningen av grafiska papper sammantaget var på oförändrad nivå under de åtta första månaderna, men med tillbakagång i produktionen av tidningspapper. Omställning av produktion av tidningspapper till andra tryckpapper avspeglas i produktionstalen. Produktionen av förpackningsmaterial steg med en procent.

Trots ekonomisk oro och svag allmänekonomisk utveckling har exporten av papper från Sverige inlett starkare år förra året och var drygt tre procent eller 215 000 ton högre under januari – augusti. Det motsvarar i storleksordningen produktionen vid en medelstor pappersmaskin. En del av exportökningen kan avse lagerpåfyllnad i försörjningsleden efter den starka nedgången i slutet av 2011. Exporten av grafiska papper steg med två procent och av förpackningsmaterial med fem procent.

Papperskonsumtionen i EU är nedpressad, både av strukturella och konjunkturella skäl, och pappersexporten från Sverige till huvud-

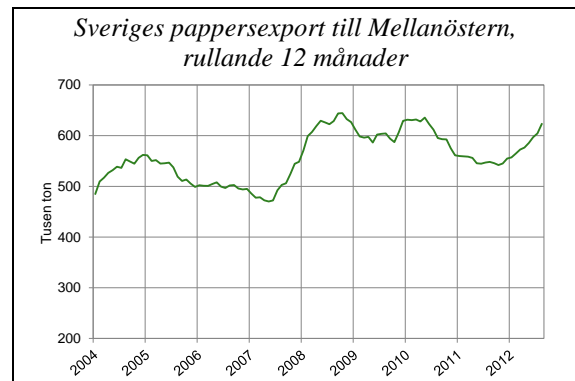
marknaden EU var i stort sett oförändrad under årets första åtta månader.

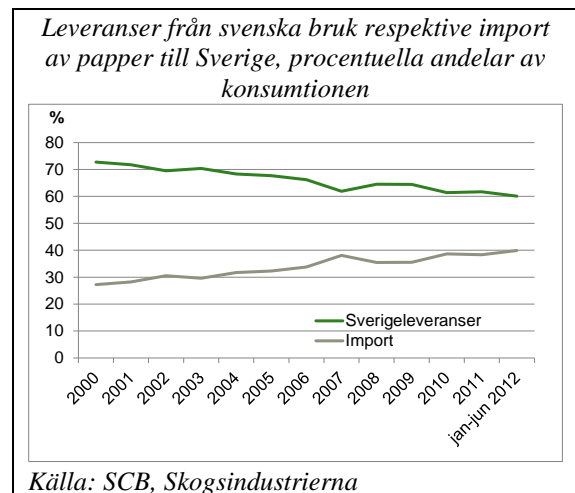
Till följd av den nedpressade konsumtionen på huvudmarknaden EU (se vidare under Internationellt nedan) söker sig företagen till marknader utanför EU, och exporten till dessa visar goda ökningstal.

Till Asien har exporten stigit med åtta procent, med exportökningar till de flesta länderna. Undantag är dock Kina, den enskilt största marknaden i Asien, dit exporten var på oförändrad nivå. Detta avspeglar den inbromsade ekonomiska aktiviteten och svaga pappersmarknaden i Kina, liksom att Kinas behov av import minskar med den inhemska allt större pappersproduktionen.

En stark exportökning, jämfört med förra året, noteras också till länderna i Nordafrika. Men trots stora exportökningar till Asien och Afrika förblir EU den dominerande marknaden.

De inhemska leveranserna av papper har fortsatt att gå tillbaka; de minskade med knappt fyra procent under januari – augusti. Importen har däremot stigit, med följd att konsumtionen första halvåret är på oförändrad nivå. Konsumtionen av wellpappmaterial och kartong har stigit, medan förbrukningen av grafiska papper gått tillbaka. En del av importökningen kan eventuellt förklaras av att koncerner med tillverkning (pappersmaskiner) i flera länder koncentrerar tillverkningen till enskilda anläggningar, vilket medför ökad handel.

Prisförändringar både uppåt och nedåt

Prisutvecklingen i Tyskland får här tjäna som indikator på prisutvecklingen i lokal valuta för svenska exportleveranser eftersom Tyskland är Sveriges enskilt största exportmarknad för papper sammantaget. Prisutvecklingen kan dock vara annorlunda på andra viktiga marknader såsom Storbritannien, USA och Kina. Även för enskilda kvaliteter från ett företag kan prisutvecklingen vara annorlunda än den generella bild som ges här. Källa för prisuppgifterna är RISI. Prisuppgifter avser till och med september 2012.

Den underliggande marknadsbalansen som har betydelse för prisrörelserna påverkas av importtryck från andra regioner, och även växelkurserna inverkar på hur importen utvecklas.

Den svenska kronans utveckling mot försäljningsvalutorna påverkar intäkterna för de svenska företagen vid omräkning till svenska kronor. En starkare svensk krona medför lägre intäkter i svenska kronor och tvärtom vid en svagare valuta, allt annat lika.

Grafiska papper

Minskad efterfrågan och fortsatt utbuds/efterfrågeobalans på tidnings- och magasinspapper medförde ytterligare prissänkningar i början av tredje kvartalet. Nedgångarna har varit i storleksordningen 25 till 30 euro sedan årsskiftet.

För så kallade träfria tryckpapper (omfattar som exempel kopieringspapper och papper för blanketter, broschyrer och för boktryck) ligger priset i stort sett stilla sedan början av året för obestruket papper. För bestruket papper steg priset från tredje kvartalet, efter lägre nivå under första halvåret.

Förpackningsmaterial

Inom gruppen kartong har priset för färskfiberbaserad kartong varit stabilt sedan två år tillbaka, trots att efterfrågan påverkas negativt av det svaga ekonomiska läget. För returfiberbaserad kartong sjönk priset i början av året och har sedan legat kvar på den lägre nivån.

Priset för oblekt så kallad kraftliner (ytterskikt i wellpapp) har kunnat höjas successivt under året, senast med 40 euro i september. Begränsat utbud och relativt god efterfrågan har bidragit till

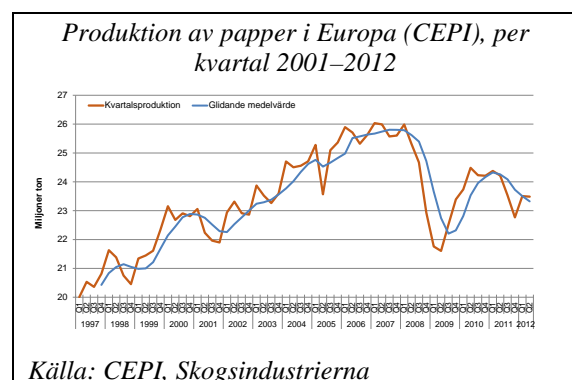
prishöjningen. För kraftliner med vit yta har priset legat oförändrat sedan årsskiftet, efter nedgång under fjärde kvartalet 2011. För returfiberbaserad liner föll en del av den starka prisuppgången i början av året tillbaka i maj. För säckpapper kunde priset höjas till tredje kvartalet, efter en sänkning i början av året.

Internationellt – lägre produktion utom i Kina

Pappersproduktion

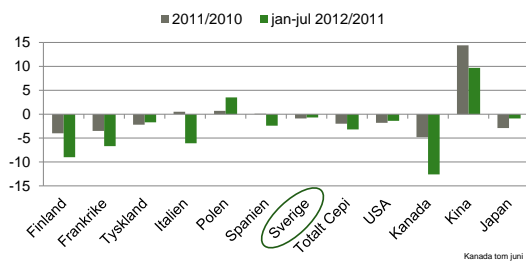
Pappersproduktionen för medlemsländerna i CEPI⁵, den europeiska branschorganisationen, sjönk med drygt tre procent januari - juli 2012. Efter den starka nedgången under 2011 har produktionen återhämtat sig något och under de fyra senaste månaderna (april – juli) stabiliserats på en årstakt om 90 miljoner ton, vilket är marginellt lägre än produktionen 2011.

Vid jämförelsen de första sju månaderna 2012 mot samma period föregående år har produktionen minskat i alla kvalitetssegment med undantag av mjukpapper som ökat något. Mjukpapper (hygienpapper) är något mera oberoende av allmänkonjunkturen än övriga papperskvaliteter.

⁵ I CEPI ingår följande länder: Belgien, Finland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

Procentuell förändring av pappersproduktion i vissa länder, helår 2011/2010 och januari–juli 2012/2011

Källa: CEPI

I Finland – ett av de största producentländerna i Europa – minskade produktionen med nio procent de första sju månaderna. Den stora nedgången avspeglar att produktionskapacitet har stängts ner i Finland samt också den svagare efterfrågan på grafiska papper, som dominerar den finska papperstillverkningen. I Tyskland, det största tillverkningslandet i Europa, fortsatte tillbakagången men på lägre nivå än helåret 2011. I Polen fortsätter papperstillverkningen att växa.

Globalt fortsätter trenden med minskad produktion i mogna ekonomier och ökad produktion i tillväxtländer. Kina fortsätter att öka produktionen, om än i lägre takt än helåret 2011. Kinas pappersindustri brottas med svag efterfrågan, överkapacitet på vissa områden och sänkta priser. Trots detta tas flera nya, stora pappersmaskiner i drift i år eller är planerade för de närmaste åren, parallellt med att mindre enheter läggs ner, bland annat av miljöskäl.

Papperstillverkningen i Japan återhämtar sig och var på nära oförändrad nivå första halvåret 2012 jämfört med samma period 2011, efter en nedgång med tre procent helåret 2011 jämfört med 2010. Pappersefterfrågan i Japan är svag.

Kanadas papperstillverkning fortsätter att minska. Kanadensisk industri har varit och är stor leverantör till USA. Produktionsminskningen hänger samman med omfattande nedläggningar av tidningspapperstillverkning, bland annat som en följd av starkt minskad efterfrågan, inte minst i USA.

I USA gick papperstillverkningen tillbaka med 1,4 procent januari - juli. Det är grafiska papper som svarar för huvuddelen av nedgången, medan

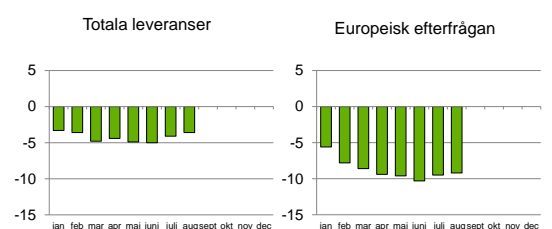
vissa förpackningsmaterial har haft en marginell uppgång.

Konsumtion och efterfrågan i Europa

Efterfrågan på grafiska papper är fortsatt svag med överkapacitet i produktionen. Konsumtionen i Europa av grafiska papper sjönk med drygt fem procent under januari – augusti och leveranserna från europeiska tillverkare till Europa sjönk lika mycket. Europeiska tillverkare söker nya marknader utanför Europa, och en femtedel av leveranserna går till dessa marknader. Under januari – augusti steg de med fyra procent.

Nedgången i efterfrågan var starkast för tidningspapper med nio procent. I följande diagram visas den ackumulerade utvecklingen av dels (vänstra delen) leveranser av tidningspapper från bruk i Europa till alla marknader och dels också (högra delen) efterfrågan av tidningspapper i Europa; efterfrågan definieras som leveranser från europeiska bruk och import till Europa.

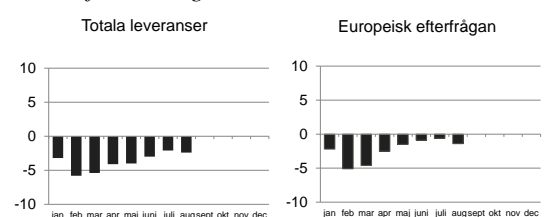
Tidningspapper i Europa, procentuell förändring 2012/2011, ackumulerat

Källa: Euro-Graph

För träfria tryckpapper har takten i tillbakagången minskat under året, och till och med augusti var efterfrågan i Europa av bestyckat träfritt tryckpapper drygt en procent lägre än förra året.

Bestycket träfritt papper i Europa procentuell förändring 2012/2011, ackumulerat

Källa: Euro-Graph

Även konsumtionen av kartong i Europa har gått tillbaka. Leveranserna från europeiska tillverkare

till Europa sjönk under första halvåret med fem procent.

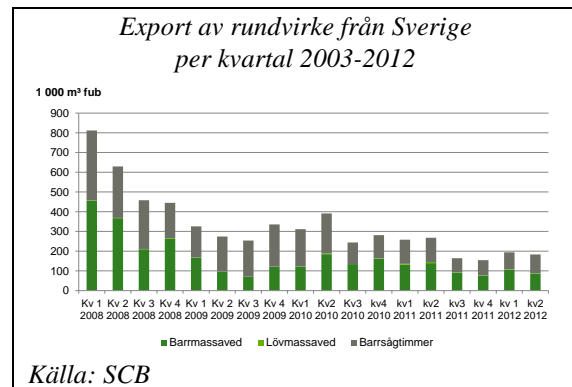
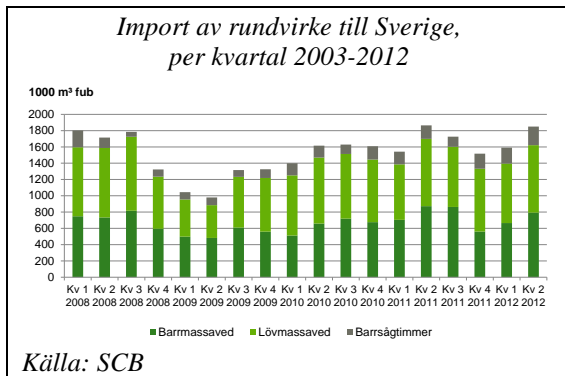
Råvara: Sveriges export och import av sågtimmer och massaved

Relativt stabil utrikeshandel

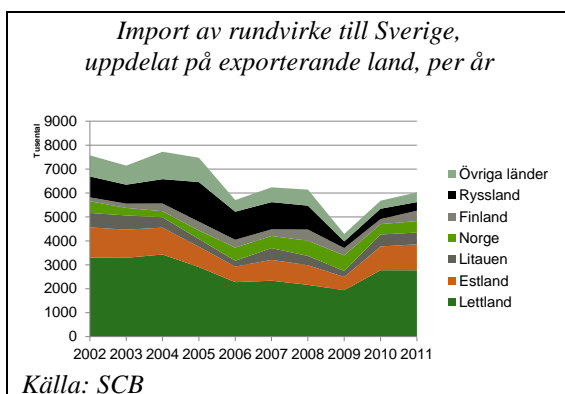
Importen av rundvirke under första halvåret 2012 var 3,4 miljoner m³ eller en procent mer än samma period förra året. Därmed fortsätter den långsamma återhämtningen av virkesimporten som bottnade 2009.

Rundvirkesexport

Exporten av virke fortsätter att minska. Första halvårets export var 28 procent lägre än motsvarande period förra året.

Förra året kom 65 procent av importen från de baltiska länderna, främst massaved från Lettland. Övrig import är gränshandel med de nordiska länderna. Handeln med Ryssland har minskat efter att landet införde exporttullar 2008 och består idag endast av mindre volymer lövmassaved.

Sysselsättning

- Omfattande aviseringar om personalneddragningar under 2011 och hittills 2012, främst till följd av bristande lönsamhet men även konkurser.
- Under 2012 har två pappersbruk, ett massabruk och fem sågverk lagts ner eller aviserat om nedläggning.

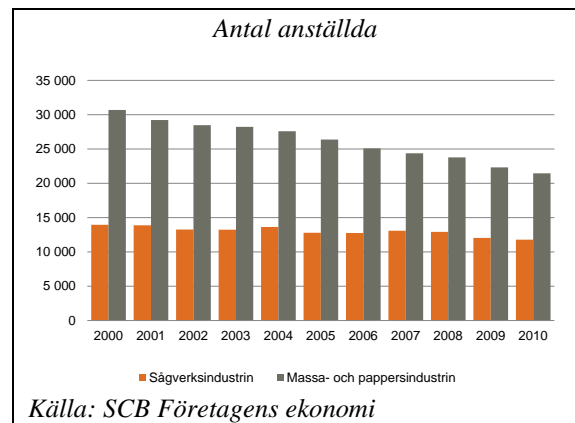
År 2010 var antalet anställda i sågverksindustrin knappt 12 000 och i massa- och pappersindustrin 21 500. I hela skogsindustrin var det 60 000 anställda 2010 (Källa: SCB Företagens ekonomi).

Under 2011 och till slutet av september 2012 har sammanlagt drygt 800 personer aviserats om nedläggning eller rationalisering i sågverksindustrin, och lika många i massa- och pappersindustrin. Skälen är i några fall konkurser och i övrigt behov av att minska kostnaderna, effektivisera verksamheten och förbättra lönsamheten.

I Konjunkturinstitutets barometerenkät för september uppgav omkring hälften av sågverksföretagen och nära hälften av pappersföretagen att de väntas minska antalet anställda de närmaste månaderna. Motsvarande andel i tillverkningsindustrin totalt var lägre, eller en tredjedel.

Under året har ett kartongbruk lagt ner sin tillverkning, och ett massabruk för tillverkning av slipmassa har aviserat att produktionen skall

upphöra. Skälet är minskad produktion av tryckpapper hos kunderna. Ett pappersbruk har aviserat om nedläggning med syfte att rationalisera sin produktion. Fem sågverk har aviserat om nedläggning, i några fall till följd av konkurs.

Exportvärde

- Exportvärdet för skogsindustriprodukter minskade med drygt två procent första sju månaderna.
- Exportvärdet för sågade trävaror i stort oförändrat medan det sjönk för papper och massa.

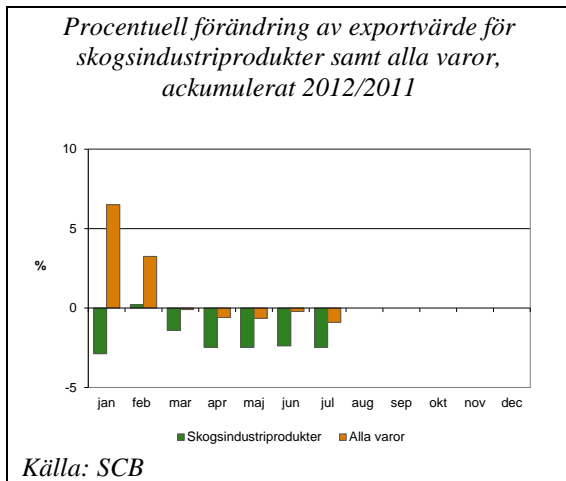
Skogsindustrins exportvärde sjönk med drygt två procent medan varuexporten totalt sjönk med en procent

Sveriges totala varuexport sjönk med en procent under årets första sju månader jämfört med

samma period förra året. Värdet av skogsindustriexporten gick tillbaka med drygt två procent, trots ökade exportvolymerna. Minskningen i exporten förstärktes under andra kvartalet med en tillbakagång på drygt tre procent, jämfört med första kvartalet då exportvärdet sjönk med en procent. Även i juli 2012 jämfört med juli 2011 var tillbakagången tre procent.

Av skogsindustrins huvudprodukter står massa för den största minskningen eller tio procent lägre exportvärde för första sju månaderna. Lägre pris och valutakursförändringar har gett utslag i

minskningen. Efter en starkare inledning på året av exportvärdet av sågade trävaror stannade det på i stort samma nivå som föregående år, medan värdet av pappersexporten sjönk med nära tre procent.

Som jämförelse med andra branscher kan nämnas att exportvärdet första halvåret 2012 jämfört med första halvåret 2011 för verkstadsvaror (bilar, maskiner, elektrovaror) minskade med sex procent, huvudsakligen till följd av minskad export av person- och lastbilar och av elektronikvaror. För läkemedel sjönk exporten med åtta procent. Exporten av järnmalm ökade med 20 procent; dock utgör den enbart två procent av exportvärdet.

Fokus på: Transporter och infrastruktur

Skogsindustrin är en stor exportör av massa, papper och sågade trävaror. I princip exporterar sågverken cirka 70 procent av den årliga produktionen och massa- och pappersbruket cirka 85 procent, sett över tid. En förutsättning för exporten är fungerande och effektiva transporter.

Transporter och konkurrenskraft

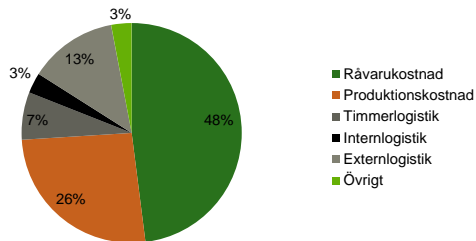
”Supply chain” är ett begrepp som används idag för hela produktionsprocessen och som förutom själva fabriksproduktionen inkluderar flödet av råvaror in till fabriken och färdigvaror ut från fabriken. Ett hack i denna process på grund av icke fungerande transporter påverkar därmed mer än bara själva transporten. Transporter och infrastruktur är därmed nära kopplade till företagets konkurrenskraft. Till detta ska läggas att Sverige har långa avstånd inrikes men även ligger långt bort från huvudmarknaderna jämfört med konkurrenter. En väl fungerande transportinfrastruktur är därför avgörande för många företags förmåga att konkurrera.

Hög transportkostnad

I den allmänna debatten kan ofta höras att transportkostnaden inte är så stor del av varuvärdet och att det därför inte påverkar svensk konkurrenskraft så mycket då transportkostnaden höjs. Nationalekonomiska analyser av det slaget baseras ofta på ett nationellt genomsnitt, vilket kan slå väldigt fel för många basindustrier som transporterar tungt gods eller gods med lågt varuvärde i förhållande till vikt. För skogsindustrin är detta högst relevant då transportkostnaden för rundvirke ligger kring 25-30 procent av varuvärdet.

En normal logistikkostnad för massa- eller pappersindustrin är ungefär 10-15 procent av slutpriset, vilket även inkluderar råvara från skogen. För sågverken är denna siffra betydligt högre, cirka 20-25 procent beroende på exportandel och vilka marknader man levererar till.

Sågverk: Ungefärlig kostnadsfördelning för 1 m³ sågad trävara – logistik totalt 23 procent

Källa: ITL - Intelligent Timber Logistics (Capgemini)

Infrastrukturen är eftersatt

Förutsättningen för handel är att kunna transportera. I Sverige har det på senare tid visat sig vara svårt, till exempel vintern 2010 då godstrafiken på järnväg i princip stod stilla i 14 dagar. Trots information om strandade resenärer är egentligen godstrafiken värst drabbad. I den studie om effekter av snökaoset 2009/2010 som genomfördes av McKinsey kan utläsas att godstrafiken stod för 72 procent av förseningarna men bara för 7 procent av det samhällsekonomiska värdet. Detta är ett tydligt bevis på att godstransporter är systematiskt undervärderade i de samhällsekonomiska analyserna. Det betyder att persontrafiken alltid prioriteras och godstransporterna och företagens konkurrenskraft systematiskt nedvärderas. Det betyder också att ”fel” investeringar i förlängningen prioriteras då valet av investering baseras på det samhällsekonomiska värdet. Sverige satsar för lite på infrastruktur och särskilt på järnvägsinfrastruktur.

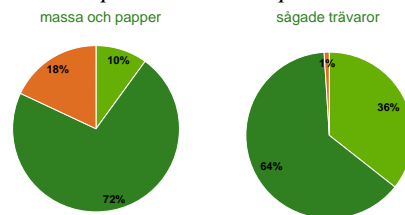
Internationella jämförelser, som till exempel World Economic Forum, presenterar en ranking i deras Global Competitiveness Report 2011-2012. Där studeras enskilda länders konkurrenskraft och en ranking ges på olika områden. Sveriges totala ranking var 3, men på området infrastruktur var för vägar rankingen 23 och för järnvägar 17. Båda faktorerna hade sjunkit från tidigare mätningar.

Alla transportslag behövs

Skogsindustrin är en av Sveriges största transportköpare och köper transporttjänster för drygt 25 miljarder per år. Skogsindustrin använder sig av alla transportslag (utom flyg). Dessa samverkar i smarta logistiksystem, och är

därmed snarare kompletterande än konkurrerande. Sjötransporterna på export går i huvudsak i egna system i skytteltrafik mellan Sverige och kontinenten. Det är med sjöfart som merparten av svensk export av massa och papper sker, främst till några europeiska hamnar.

Transportmedel vid export 2010

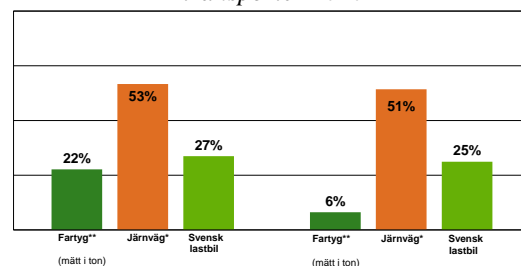

Källa: Trafikanalys och Trafikverket

Andelen gods på järnväg skulle kunna vara högre men utvecklingen bromsas av tekniska och administrativa brister i det europeiska järnvägssystemet. I avsaknad av järnvägstransporter som möter industrins krav på pålitlighet, punktlighet och flexibilitet tenderar lastbilstransporterna att öka. Sågverken har i mindre utsträckning industrispår (kapillärspår), vilket gör att järnvägstransporter blir färre eftersom järnväg förutsätter omlastning.

Skogsindustrin är den bransch som köper mest transporter på järnväg i Sverige. Andel för järnvägen är angiven exklusive malmbanan. Om malmbanan inkluderas är skogsindustrins andel av järnvägsexporten 13 procent respektive 25 procent av inrikestrafiken.

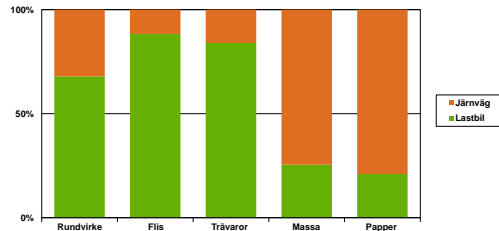
Skogsindustrins andel av näringslivets transporter 2010

*exkl. malmbanan, ** lastade varor

Källa: Trafikanalys och Trafikverket

Transportmedel vid landtransporter i Sverige 2010 (procentuell fördelning)

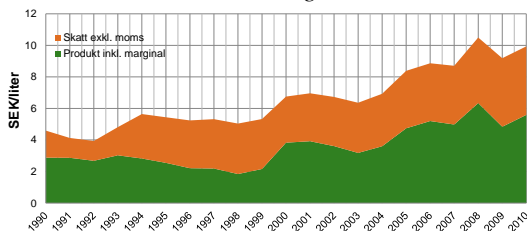

Källa: Trafikanalys

Skogsindustrin arbetar för att öka andelen järnvägstransporter, men trots detta är beroendet av lastbil stort. Speciellt gäller detta råvarutransporter (rundvirke) då alla råvarutransporter börjar med lastbil från virkesupplägg i skogen. Eftersom det inte finns järnvägsspår överallt i skogen måste alltså rundvirkestransporterna börja med lastbil. I de fall järnväg sedan används lastas rundvirket om på terminal till järnväg.

För flis och trävaror är andelen järnväg också låg, mycket beroende av att få sågverk har industrispår (kapillärspår) in på anläggningen. Medeltransportavståndet för järnväg är 400 km och för lastbil 102 km. Det återspeglar det faktum att järnvägen har sin fördel på längre sträckor och lastbil används till kortare transporter. Endast mycket få transporter sker på sträckor över 300 km, totalt cirka 4 procent.

Dieselpriiser, exkl. moms mellan år 1990-2010 pumppris bemannad station, exkl. bonus/återbäring/rabatter

Källa: SPBI (Svenska Petroleum & Biodrivmedels Institutet)

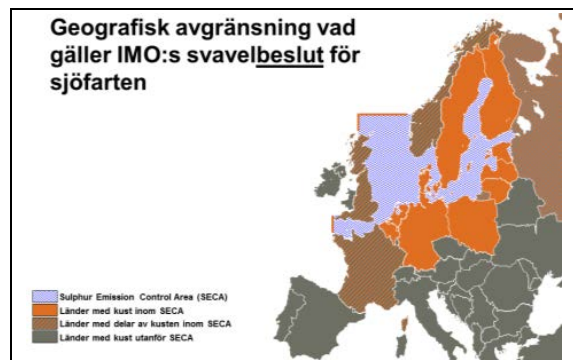
Dieselpriiset är en mycket viktig faktor som påverkar lönsamheten i skogsbruket och kostnadsbilden för transporterna. Som diagrammet visar har årsmedelpriset för diesel ökat över tid.

Sjöfartens nya svavelregler från 2015

Enligt beslut i FN:s havsmiljöorganisation IMO, gäller att svavelinnehållet i fartygsbränsle ska minska till 0,1 procent från 2015 för fartyg i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen. För vattnen utanför resten av Europa och för världshaven tillåts mycket höga svavelinnehåll. Någon fungerande svavelreningsteknik för kommersiell drift finns idag inte. För att möta dessa krav måste fartyg använda marindiesel som bränsle, då alternativa bränslen som naturgas inte heller idag är ett reellt alternativ.

I Sjöfartsverkets konsekvensanalys redogörs för kostnadsökning för marint bränsle för gods med 50-80 procent, vilket innebär en kostnadsökning för sjötransporter med 20-45 procent. Det leder i sin tur till en viss överflyttning av gods från sjö till land (så kallad modal back-shift) och för skogsindustrin innebär detta en kostnadsökning med ca 20-100 kr/ton, eller i genomsnitt 95 kr/ton (ca 50 kr/m³), vilket motsvarar cirka 1-3 procent av produktpriset. Totalt har Sjöfartsverket beräknat att detta skall kosta 1,3 miljarder för skogsindustrins exportflöden. Till detta tillkommer ökade kostnader för import (insatsvaror).

Geografisk avgränsning vad gäller IMO:s svavelbeslut för sjöfarten

I praktiken innebär de nya reglerna att det blir billigare att transportera ett ton massa från Brasilien till Rotterdam än att transportera det från mellersta Sverige. Sjöfartsverkets konsekvensanalys visar att detta kostar det svenska näringslivet cirka 13 miljarder per år.

Sjöfartsverkets analys tog inte hänsyn till den brist som finns på kapacitet för att producera bränsle som möter dessa krav. En färsk utredning från Sweco visar att bränslebristen medför att

dieselpriiset kommer att öka med minst 80 öre, vilket ökar kostnaderna även för landtransporter.

Skogsindustrierna anser att vi bör ha konkurrens på lika villkor inom EU:s inre marknad, vilket betyder att svavelnivån bör korrigeras till 0,5 procent. Men andra lösningar finns för att lindra effekterna av beslutet, som en förskjutning i tiden av införandet för att möjliggöra tid till teknik-anpassning, eller att undantag görs för vissa sträckor, fartyg eller gods. Oavsett måste regeringen samtidigt göra en betydande satsning på teknik för minskade utsläpp (till exempel skrubbers och LNG, Liquid Natural Gas) samt satsa på forskning och innovation för sjöfartens miljöproblem.

Om svensk skogsindustri

Skogsindustrin är en av Sveriges viktigaste basindustrier. Av svensk industris sysselsättning, omsättning och förädlingsvärde svarar skogsindustrin för 10 –12 procent. Andelen av den svenska varuexporten är 11 procent, vilket motsvarade 123 miljarder kronor år 2009. Den svenska skogsindustrin är starkt exportinriktad. Av massa- och pappersproduktionen exporteras över 85 procent, och motsvarande för sågade trävaror är nära 70 procent. Sverige är världens näst största exportör sammanlagt av papper, pappersmassa och sågade trävaror.

Om branschorganisationen Skogsindustrierna

Skogsindustrierna är massa- och pappers- samt den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder drygt 50 massa- och papperstillverkare i sammanlagt 25 företag/koncerner och ca 140 sågverk inom ett 70-tal företag/koncerner. Organisationens uppgift är att stärka företagets konkurrenskraft och verka för en ökad användning av skogsbaserade produkter.

Om Kvartalsrapporten ”Så går det för skogsindustrin?”

”Så går det för skogsindustrin” är en kvartalsredogörelse för utvecklingen och läget för skogsindustrin och dess delbranscher sågverks-, massa- och pappersindustrin. Informationen baseras på officiell statistik och på Skogsindustriernas statistik. Kvartalsrapporten är tänkt att komma ut fyra gånger per år och riktar sig till en bred läsekrets av beslutsfattare, journalister, analytiker och andra intressenter.

Rapporten finns på www.skogsindustrierna.org/nyhetsrum_1/sa_gar_det_for_skogsindustrin_.

Kontakt:

Marianne Svensén
Skogsindustrierna
Box 55525
10204 Stockholm
marianne.svensen@skogsindustrierna.org
Telefon: +46 706 05 99 97